

nacrt

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima

IZVJEŠĆE O PROVEDBI
NACIONALNOG PLANA ZA SUZBIJANJE
TRGOVANJA LJUDIMA
studeni 2002 – prosinac 2003.

Zagreb, 2004.

Sadržaj

1. Uvod	3
2. Zakonski okvir	4
3. Pomoc i zaštita žrtava	7
4. Prevencija	12
5. Edukacija	14
6. Medunarodna suradnja	18
7. Aktivnosti nevladinih udruga....	21
8. Zaključak	21

Prilozi:

1. Protokol postupanja u svezi detekcije i zbrinjavanja žrtava trgovanja ljudima	23
2. Žrtve identificirane u Republici Hrvatskoj u 2002 i 2003 godini.....	27
3. Sklonište za žrtve trgovanja ljudima.....	29
4. Lijecnicki pregled žrtava prije ulaska u sklonište	47
5. Ispitivanje javnog mnijenja – rezultati javne kampanje.....	48
6. Projekti OIP-a i Centra za ravnopravnost spolova	52
7. Izvještaji o radu SOS linije	73
8. Edukacija djelatnika MUP-a.....	100
9. Zagrebacki zaključci o regionalnoj suradnji.....	105
10. Izvješća o radu nevladinih udruga	107
11. Pregled utroška financijskih sredstava.....	123

1. UVOD

Suocivši se s pojavom trgovanja ljudima kao rasprostranjenim međunarodnim problemom organiziranog kriminala i najgrubljeg kršenja ljudskih prava, te odlučivši da se na nacionalnoj razini i u okviru međunarodne, posebno regionalne suradnje pristupi njegovom sustavnom suzbijanju, Vlada Republike Hrvatske na svojoj sjednici od 09. svibnja 2002. godine donijela je Odluku o osnivanju *Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima*.

U Nacionalni odbor bili su imenovani predstavnici svih relevantnih ministarstava i državnih upravnih organizacija (Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva rada i socijalne skrbi, Ministarstva zdravstva, Ministarstva prosvjete i športa, Ministarstva za europske integracije, Ministarstva financija, Državnog zavoda za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži), Hrvatskog sabora, Državnog odvjetništva Republike Hrvatske te predstavnici nevladinih organizacija i medija.

Nacionalni odbor ima predsjednika (potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske zadužen za društvene djelatnosti i ljudska prava) koji usmjerava rad Nacionalnog odbora (u izvještajnom razdoblju dužnost predsjednice Nacionalnog odbora obnašala je potpredsjednica Vlade RH Željka Antunovic), zatim nacionalnog koordinatora (predstojnik Ureda za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske) koji ima glavnu koordinativnu i operativnu ulogu u radu Nacionalnog odbora, te tajništvo koje priprema sjednice Nacionalnog odbora i vodi brigu o provedbi zadataka i zaključaka Nacionalnog odbora. Tajništvo Nacionalnog odbora nalazi se u Uredu za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske.

Jedna od prvih zadataka Nacionalnog odbora bila je izrada *Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima*. U tu svrhu članovi Nacionalnog odbora okupili su se u lipnju 2002. godine na trodnevnoj radionici, koju je organizirala i financirala Međunarodna organizacija za migracije (IOM), te zajednički izradili prvi nacrt Nacionalnog plana. Konacni tekst Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima prihvaćen je na sjednici Vlade Republike Hrvatske 14. studenoga 2002. godine.

Iako je Hrvatska do sada uglavnom spominjana kao država tranzita, neki pokazatelji govore i o Hrvatskoj kao državi podrijetla, ali i odredišta. Uz to, Hrvatska se nalazi u okruženju država u kojima je trgovanje ljudima rašireno, posebno ženama u svrhu seksualnog iskorištavanja, te je također potrebno posebnu pažnju posvetiti regionalnoj suradnji na suzbijanju ovog problema.

Izvešće je radeno prema strukturi Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima i prati raspored aktivnosti predviđenih Nacionalnim planom. Kako bi se zadržala preglednost redoslijeda provedenih aktivnosti prema Nacionalnom planu, detaljniji opisi i podaci o pojedinim aktivnostima dodani su u posebnim *prilozima*.

Slijedom Odluke o osnivanju Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima, Nacionalni odbor podnosi Vladi Republike Hrvatske izvješće o provedbi aktivnosti predviđenih Nacionalnim planom.

S obzirom da se ovo Izvješće odnosi na razdoblje od studenog 2002. do kraja prosinca 2003. godine, u opisu provedenih aktivnosti korišteni su nazivi tijela državne uprave sukladno ustrojstvu državne uprave prije posljednje reforme.

2. ZAKONSKI OKVIR

Predvidene aktivnosti, nositelji i rokovi provedbe:

- 1. Pripremiti Nacrt prijedloga Zakona o potvrđivanju UN Konvencije protiv transnacionalnog organiziranog kriminala i pripadajućih protokola (nositelj: Ministarstvo vanjskih poslova; rok: prosinac 2002. godine)**

U studenom 2002. godine Hrvatski sabor donio je *Zakon o potvrđivanju Konvencije UN-a protiv transnacionalnoga organiziranog kriminaliteta, Protokola za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje krijumčarenja* ljudi, posebice žena i djece te Protokola protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom* ("Narodne novine" br. 14/03).

*S obzirom da je u hrvatskom tekstu Zakona termin "trafficking" pogrešno preveden terminom "krijumčarenje", tajništvo Nacionalnog odbora zatražilo je od Ministarstva pravosuđa da izvrši radnje potrebne za ispravak navedene pogreške.

- 2. Uskladiti važeće zakonodavstvo s postojećim međunarodnim standardima (nositelj: Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave; rok: listopad 2003. godine)**

Kako je Ustavom Republike Hrvatske utvrđeno da su međunarodni ugovori kojih je Republika Hrvatska stranka (potpisani i ratificirani sukladno Ustavu i zakonu) dio unutrašnjeg pravnog sustava, a po pravnoj snazi iznad zakona, kontinuirano se provodi usuglašavanje nacionalnog zakonodavstva s međunarodnim standardima, između ostalog i na području trgovanja ljudima. Slijedom toga, izvršene su zakonske izmjene navedene pod točkom 4. ove glave Izvješća.

Ministarstvo europskih integracija također sustavno ocjenjuje uskladenost zakonodavstva Republike Hrvatske sa zakonodavstvom Europske unije.

- 3. Pratiti provedbu postojećih zakona i Nacionalnog plana djelovanja, te izradivati prijedloge i izvješća za poboljšanje stanja (nositelj: Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima; rok: trajno)**

S ciljem izvršenja predmetne aktivnosti kao i veće učinkovitosti u implementaciji svih ostalih aktivnosti predviđenih Nacionalnim planom, te poboljšanja suradnje resornih tijela i institucija uključenih u rad Nacionalnog odbora, te promptnog rješavanja problema koji se javljaju u rješavanju konkretnih slučajeva trgovanja ljudima, predsjednica Nacionalnog odbora je, na prijedlog nacionalnog koordinadora, 16. rujna 2003. godine donijela odluku o osnivanju *Operativnog tima*.

Operativni tim se sastoji od članova Nacionalnog odbora, koji su nositelji aktivnosti Nacionalnog plana, te predstavnika Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala (USKOK), predstavnika mreže nevladinih udruga, IOM-a i Hrvatskog Crvenog križa.

Operativni tim sastaje se redovito jedanput mjesečno. Na sastancima razmatraju se izvješća o učinjenom, analiziraju se pojedini slučajevi trgovanja ljudima, rješavaju nastali problemi i iznose planovi za daljnje aktivnosti, sukladno Nacionalnom planu.

Zbog posebnosti problema trgovanja djecom, u studenom 2003. godine, predsjednica Nacionalnog odbora prihvatila je inicijativu predsjedateljice Radne skupine za suzbijanje trgovanja ljudima Pakta o stabilnosti o osnivanju Radne skupine za suzbijanje trgovanja djecom kao podgrupe Nacionalnog odbora. Sastav i djelokrug Radne skupine formalno će se utvrditi Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o osnivanju Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima.

4. Uskladiti postojeće, te donijeti nove zakonske i podzakonske propise (nositelj: Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave; rok: studeni 2003.)

Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske (*Kazneni zakon, Zakon o kaznenom postupku* i *Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala*) sadrži odredbe koje daju okvir za borbu protiv trgovanja ljudima. Međutim, iz prakse se pokazalo da je za uspješno procesuiranje djela trgovanja ljudima potrebno to djelo kvalificirati kao posebno kazneno djelo. Slijedom toga, u *Zakonu o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona* predviđeno je posebno kaznenog djelo "trgovanje ljudima i ropstvo". S obzirom da je Zakon ukinut Odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske, predmetno je pitanje još uvijek otvoreno, do njegovog usvajanja na Hrvatskom saboru koje se očekuje u prvom tromjesečju 2004. godine

Izmjenama *Zakona o kaznenom postupku* ("Narodne novine" br. 62/03) i *Zakona o sudovima za mladež* ("Narodne novine" br. 111/97, 27/98 i 12/02) izgrađene su normativne pretpostavke za zaštitu ugroženih svjedoka, pa tako i žrtava kaznenog djela trgovanja ljudima. U slučaju kada su žrtve trgovanja ljudima djeca, u *Zakonu o sudovima za mladež* propisani su oblici zaštite tijekom kaznenog postupka pred sudom, posebice od dodatne viktimizacije.

Usvajanjem novog *Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela* ("Narodne novine" br. 151/03) koji stupa na snagu u ožujku 2004. godine, omogućit će se kažnjavanje svih onih tvrtki (barovi, turističke agencije, i dr.) koje se bave i kriminalnom djelatnošću trgovanja ljudima radi seksualnog ili nekog drugog iskorištavanja odnosno organiziranjem međunarodne prostitucije.

Usvojen je i novi *Zakon o zaštiti svjedoka* ("Narodne novine" br. 163/03) koji se primjenjuje od 1. siječnja 2004. godine, a kojim se uređuju uvjeti i postupci za pružanje više oblika zaštite ugroženim svjedocima i njima bliskim osobama. Ovaj Zakon omogućava izvanprocesnu zaštitu osoba koje kao svjedoci sudjeluju u kaznenom postupku i svojim iskazima omogućuju sankcioniranje organiziranog kriminaliteta u svezi trgovanja ljudima.

Zakonom o strancima ("Narodne novine" br. 109/03) otvorena je mogućnost dozvole privremenog boravaka žrtvama trgovanja ljudima.

Sukladno zaključku donesenom na 4. sjednici Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima održanoj 3. srpnja 2003. godine, predloženo je da se razmotri mogućnost reguliranja statusa žrtava Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi, u kojem slučaju ne bi trebalo izradivati posebni *Zakon za zaštitu žrtava trgovanja ljudima*. Međutim, kako u Ministarstvu rada i socijalne skrbi ovaj prijedlog nije prihvaćen, a s obzirom na stanje nereguliranosti ovog područja ukazuje se nužnost donošenja posebnog zakona, te će to pitanje biti ponovno razmotreno na 1. ovogodišnjoj sjednici Nacionalnog odbora.

Postojećim Zakonom o socijalnoj skrbi predviđena je zaštita osoba koje se nalaze u socijalno zaštitnoj potrebi, u skladu s čime se i postupalo u slučajevima trgovanja ljudima

Djeca, odnosno maloljetne osobe, uživaju posebnu skrb i zaštitu sukladno potpisanim konvencijama i međunarodnim propisima čiji je potpisnik Republika Hrvatska. Kada se na teritoriju Republike Hrvatske zatekne maloljetna osoba bez pratnje roditelja ili skrbnika, pa tako i maloljetna osoba za koju postoji opravdana sumnja da je žrtva trgovanja ljudima, određuje joj se posebni skrbnik i poduzimaju potrebne radnje za njenu zaštitu.

5. Izraditi brošuru s hrvatskim prijevodom Konvencije i protokola, kao i zakonskih propisa vezanih uz trgovanje ljudima i zaštitu žrtve (nositelj: Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima; rok: veljaca 2003.)

S obzirom da je u hrvatskom tekstu Zakona o potvrđivanju Konvencije Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta i dopunskih Protokola ("Narodne novine" MU 14/02) termin "trafficking" pogrešno preveden terminom "krijumčarenje", tajništvo Nacionalnog odbora zatražilo je od Ministarstva pravosuđa da izvrši radnje potrebne za ispravak navedene pogreške. Kako isto još uvijek nije učinjeno, a Odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske ukinut je Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona kojim je propisano zasebno kazneno djelo "trgovanje ljudima i ropstvo", odlučeno je kako će se s izdavanjem predmetne brošure pričekati do izvršenja potrebne ispravke odnosno ponovnog usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona.

6. Sporazumima o suradnji između nadležnih tijela utvrditi postupanje u konkretnim slučajevima trgovanja ljudima (nositelj: Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima; rok: veljaca 2003.)

Na sjednici Nacionalnog odbora održanoj u srpnju 2003. godine, utvrđen je "*Protokol postupanja u konkretnim slučajevima trgovanja ljudima*" (prilog 1). Na taj način utvrđena je standardna procedura postupanja, a što je sa suradnicima izvan Nacionalnog odbora, potvrđeno i dodatnim sporazumima (Sporazum između Međunarodne organizacije za migracije i Ureda za ljudska prava – lipanj 2002, Sporazum između međunarodne organizacije za migracije i Ministarstva rada i

socijalne skrbi - rujan, 2003, Sporazum između Hrvatskog Crvenog križa i Ureda za ljudska prava – kolovoz, 2003). U pripremi je sporazum između Ministarstva rada i socijalne skrbi i Hrvatskog Crvenog križa.

3. POMOC I ZAŠTITA ŽRTAVA

Cilj 1:

Osigurati pomoć i zaštitu žrtvama trgovanja ljudima

Predviđene aktivnosti, nositelji i rokovi provedbe:

1.1. Identificirati osobu kao žrtvu trgovanja radi osiguravanja pomoći i zaštite (nositelji: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo rada i socijalne skrbi; rok: trajno)

U cilju identifikacije žrtava trgovanja ljudima, te pružanja pomoći i zaštite, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Ministarstvo rada i socijalne skrbi uspostavili su suradnju kako s drugim ministarstvima uključenim u rješavanje problema, tako i s nevladinim organizacijama ("Korak Karlovac", "Organizacija za integritet i prosperitet-Split", "Centar za žene Rosa", "Hrvatski pravni centar" i "Hrvatski Crveni križ") te s međunarodnim organizacijama (prije svega Međunarodnom organizacijom za migracije).

Slijedom navedenog, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske je, u svim do sada evidentiranim slučajevima trgovanja ljudima, primijenilo Nacionalnim planom usvojenu proceduru postupanja (tzv. "protokol postupanja u konkretnim slučajevima trgovanja ljudima") u smislu neposrednih izvršitelja te načina djelovanja, a što podrazumijeva ponajprije iniciranje pomoći i zaštite žrtvama trgovanja ljudima putem Misije Međunarodne organizacije za migracije u Republici Hrvatskoj i nevladinih udruga u suradnji s Ministarstvom rada i socijalne skrbi.

Prema službenim pokazateljima Ministarstva unutarnjih poslova, do sada je u Republici Hrvatskoj identificirano ukupno 16 žrtava trgovanja ljudima, uz dvije žrtve identificirane od strane Međunarodne organizacije za migracije, (prilog 2); i to:

- *tijekom 2002. godine 8 žrtava trgovanja ljudima (3 državljanke Moldavije, 2 državljanke Republike Hrvatske, 2 državljanke Ukrajine i 1 osoba bez državljanstva)*
- *tijekom 2003. godine 8 žrtava trgovanja ljudima (2 državljanke Republike Hrvatske, 1 državljanka Moldavije, 1 državljanka Ruske Federacije, 1 državljanka Srbije i Crne Gore, 1 državljanka Bosne i Hercegovine, 1 državljanka Camerona i 1 državljanka Slovačke).*

U cilju provedbe aktivnosti koja se odnosi na ažurirano praćenje podataka o identificiranim žrtvama trgovanja ljudima, Ministarstvo unutarnjih poslova, detaljno i sustavno, kroz raspoložive službene evidencije, prati:

- podatke o svim kaznenim djelima koja pravno pokrivaju područje trgovanja ljudima,
- podatke o počiniteljima tih kaznenih djela

- podatke o žrtvama trgovanja ljudima

S tim u svezi, Ministarstvo unutarnjih poslova s danom 18. listopada 2003. godine, usvojilo je i model procjena podataka o trgovanju ljudima (posebice ženama i djecom) sukladno pravilima procjena podataka u okviru analitickog projekta kojeg provodi Interpol Lyon, a u kojem sudjeluje i Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske.

Ministarstvo unutarnjih poslova u veljaci 2003. godine uspostavilo je izravnu suradnju sa nevladinim udrugama koje operativno rade na SOS telefonu. Do sada je temeljem dostavljenih saznanja putem SOS linije, Ministarstvo unutarnjih poslova postupalo prema 14 zaprimljenih dojava.

U svrhu senzibiliziranja policijskih službenika o problemu trgovanja ljudima, a s ciljem pravovremenog i koordiniranog policijskog postupanja, Ravnateljstvo policije Ministarstva unutarnjih poslova u više je navrata (tijekom provođenja operativnih akcija «Mirage» i «Leda») izradilo detaljan nalog o postupanju sa žrtvama trgovanja ljudima, koji sadrži metodološke smjernice o načinu identifikacije žrtava, kao i upute o načinu postupanja s trgovanim osobama s obzirom na njihovo posebno osjetljivo stanje, te prikaz odvijanja suradnje i koordinacije policijskih službenika unutar svih ustrojstvenih jedinica Ministarstva unutarnjih poslova, a posebice policije, kriminalističke policije i granicne policije, ali i prikaz odvijanja suradnje s ostalim izvršiteljima uključenim u rješavanje problema trgovanja ljudima (Međunarodna organizacija za migracije, nevladine udruge i Ministarstvo rada i socijalne skrbi).

Navedeni sadržaji, sukladno odredbama Protokola o prevenciji, suzbijanju i kažnjavanju trgovanja ljudima, posebice ženama i djecom, polaze od činjenice da je trgovanje ljudima oblik organiziranog međunarodnog kriminala i predstavlja oblik kršenja temeljnih ljudskih prava, te je osnovni cilj identifikacija žrtve i pružanje pomoći i zaštite žrtvi. Stoga je upravo posebna pažnja posvećena području načina identifikacije situacija i mjesta gdje bi se žrtve trgovanja ljudima mogle zateći, uz naglasak da se takva osoba, koja je identificirana kao žrtva trgovanja ljudi, bilo da je zatečena u ilegalnoj migraciji, prisilnoj prostituciji ili ostalim oblicima seksualnog ili drugog iskorištavanja, tretira isključivo kao žrtva.

Ministarstvo rada i socijalne skrbi je sukladno zacrtanoj zadaci poduzelo niz aktivnosti kako bi senzibiliziralo stručne radnike u centrima za socijalnu skrb i domovima za djecu i mladež za problem trgovanja ljudima, te kako bi među rizicima skupinom građana mogli prepoznati potencijalne žrtve odnosno ukazati istima na problem trgovanja ljudima. Navedeno je učinjeno kroz ciljane edukacije te upućivanjem naputka koji se odnosi na način prepoznavanja žrtava i prikupljanje podataka o žrtvama. Na taj način dobivena su izvješća – opisi 4 slučaja za koje je postavljena opravdana sumnja da se radi o žrtvama trgovanja ljudima. U tim su slučajevima stručni radnici centra za socijalnu skrb prisustvovali ispitnim postupcima u policijskoj postaji i bili uključeni u neposredan rad sa žrtvom.

1.2. Informirati žrtvu o njezinim pravima i načinu ostvarivanja prava (Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo rada i socijalne skrbi, trajno)

U cilju pravovremenog informiranja žrtve o njenim pravima i načinu ostvarivanja tih prava, Ministarstvo unutarnjih poslova je u svim slučajevima identifikacije potencijalnih žrtava trgovanja ljudima, odmah angažiralo asistenciju predstavnika misije Međunarodne organizacije za migracije u RH, nevladinih udruga i Ministarstva rada i socijalne skrbi, te im pritom izravno omogućio obavljanje tzv. preliminarnog intervjua s potencijalnom žrtvom. Stoga su predstavnice misije Međunarodne organizacije za migracije u RH u direktnom 24-satnom kontaktu s osobama iz Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva rada i socijalne skrbi nadležnim za rješavanje problematike trgovanja ljudima.

1.3. Formirati i osposobiti tim stručnjaka (nositelji: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo rada i socijalne skrbi; rok: veljaca 2003.)

Slijedom "protokola postupanja u slučajevima trgovanja ljudima" formiran je tim stručnjaka na nacionalnoj razini koji odgovaraju na svaki slučaj trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj. Tim je sastavljen od predstavnika Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva rada i socijalne skrbi, Ministarstva zdravstva, Međunarodne organizacije za migracije, Hrvatskog Crvenog križa i nevladinih organizacija.

Sljedeći korak koji se planira poduzeti je formiranje timova stručnjaka na lokalnim razinama, kako bi se cjelokupni postupak učinio što efikasnijim. U tu svrhu Ministarstvo rada i socijalne skrbi u suradnji s Međunarodnom organizacijom za migracije i Uredom za ljudska prava Vlade RH, održalo je stručni seminar za osobe koje će biti uključene u rad mobilnih timova i zbrinjavanje žrtava trgovanja ljudima.

1.4. Osigurati prihvatne centre (nositelji: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo rada i socijalne skrbi; rok: studeni 2003. godine)

U suradnji s Hrvatskim Crvenim križem pregledana su te utvrđena 3 prostora koja prema poziciji u cijelosti odgovaraju kriterijima prihvatnog centra, prostora za kratkotrajni prihvat žrtava trgovanja ljudima.

Uz navedene prostore, zavisno o specifičnostima svakog pojedinog slučaja, i nadalje će se koristiti drugi raspoloživi prostori kao npr. za maloljetne osobe domovi socijalne skrbi i prihvatni centri koji se nalaze u svim većim gradovima. Prvenstveno se vodi računa o potrebama žrtve i njenom interesu. Iskustva iz prakse pokazuju da neke žrtve ne prihvaćaju ponudeno, odnosno vrlo uspješno se same snalaze.

1.5. Osigurati sigurno sklonište (nositelj: Ministarstvo rada i socijalne skrbi; rok: studeni 2003. godine)

Na 4. sjednici Nacionalnog odbora, održanoj 03. srpnja 2003. godine, usvojen je prijedlog Ministarstva rada i socijalne skrbi u pogledu ustrojavanja sigurnog skloništa u prostoru u vlasništvu Ministarstva rada i socijalne skrbi. Prostor skloništa je

osposobljen za tu namjenu uz pomoc sredstava koja je osigurala Medunarodna organizacija za migracije. Vezano uz pronalazak konacnog rjesenja izvršeni su obilasci raznih objekata u privatnom vlasništvu odnosno u vlasništvu udruga i Hrvatskog Crvenog križa no najmanja ulaganja su se procijenila upravo za odabrani objekt koji i u pogledu lokacije te postojećeg strucnog osoblja odgovara kriterijima za sklonište (Prilog 3).

1.6. Osigurati pravnu, psihosocijalnu pomoc i skrb te zdravstvenu zaštitu:

1.6.1. Pravna pomoc (nositelj: Ministarstvo pravosuda, uprave i lokalne samouprave; rok: trajno)

Pružanje pravne pomoci žrtvama trgovanja ljudima osigurano je posredstvom nevladine udruge "Hrvatski pravni centar" koja iskustvo na tom podrucju ima kroz rad s azilantima.

1.6.2. Psihosocijalna pomoc i skrb (nositelj: Ministarstvo rada i socijalne skrbi; rok: trajno)

Ministarstvo rada i socijalne skrbi uputilo je upitnik na 13 adresa udruga koje su iskazale interes za razna podrucja propisana u Nacionalnom planu suzbijanja trgovanja ljudima (vidi prilog 10). Vecina nevladinih udruga iskazala je interes za podrucje edukacije i prevencije rizicnih ponašanja. U svezi rada u skloništu i pružanja psihosocijalne pomoci žrtvama, pomoci u reintegraciji i drugih vrsta pomoci uspostavljen je odnos suradnje s nevladinom udrugom Organizacija za integritet i prosperitet Split. Aktivisti navedene udruge ukljuceni su u zajednicku edukaciju sa strucnim radnicima iz sustava socijalne skrbi i policijom.

1.6.3. Zdravstvena zaštita (nositelj: Ministarstvo zdravstva; rok: trajno)

Ministarstvo zdravstva izradilo je "Algoritam postupka prilikom utvrdivanja zdravstvenog stanja žrtve" te njena možebitnog daljnjeg liječenja (Prilog 4). Također, u jednom od identificiranih slucajeva Ministarstvo zdravstva osiguralo je hospitalizaciju žrtve.

Cilj 2:

Planiranje, organiziranje, pomoc i zaštita u procesu povratka žrtava trgovanja ljudima

Predvidene aktivnosti, nositelji i rokovi provedbe:

2.1. Obrada slucaja (nositelji: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo rada i socijalne skrbi; rok: trajno)

Organizacije koje su temeljem hodograma postupanja ukljucene u postupak identifikacije i zbrinjavanja žrtava trgovanja ljudima, sukladno specificnostima pojedinih slucajeva, provode i obradu slucaja te prikupljanje svih potrebnih podataka i dokumentacije te vrše procjenu situacije i donose odluku o daljnjem postupanju.

Podaci se šalju u tajništvo Nacionalnog odbora (Ured za ljudska prava), gdje se nalazi središnja baza podataka o žrtvama trgovanja ljudima.

2.2. Omogućiti siguran povratak (nositelj: Ministarstvo unutarnjih poslova; rok: trajno)

U svezi aktivnosti koje se odnose na planiranje, organiziranje pomoći i zaštitu u procesu povratka žrtava trgovanja ljudima, aktivnosti je sada izvršavala Međunarodna organizacija za migracije u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova i Ministarstvom rada i socijalne skrbi.

Cilj 3:

Omogućiti oporavak i reintegraciju žrtvama trgovanja

Predviđene aktivnosti, nositelji i rok provedbe:

3.1. Uspostaviti suradnju s vladinim tijelima i nevladinim udrugama u zemlji povratka radi osiguravanja pomoći i zaštite žrtve, te priprema obitelji za prihvat osobe (nositelj: Ministarstvo rada i socijalne skrbi, rok: trajno)

U svim slučajevima organiziranog povratka žrtava u državu porijekla, pa tako i za žrtve državljanke Republike Hrvatske, izrađen je individualni program postupanja i provedeni su utvrđeni postupci i radnje u dogovoru s misijom Međunarodne organizacije za migracije u određenoj državi, ukoliko ista postoji, ili s nevladinom udrugom koja u odnosnoj državi provodi program zbrinjavanja žrtava trgovanja ljudima.

3.2. Omogućiti psihološku i socijalnu pomoć povratnicima (nositelj: Ministarstvo rada i socijalne skrbi; rok: trajno)

Državljanke RH koje su identificirane kao žrtve trgovanja ljudima ponudena je i provedena psihološka pomoć i savjetovanje. Neke od tih osoba su nakon jednog do dva savjetodavna razgovora procijenile da im daljnje savjetovanje nije potrebno, dok su neke tek nakon duljeg protoka vremena pristale na uključivanje u takva savjetovanje.

3.3. Omogućiti alternativni smještaj za žrtve, državljanke Republike Hrvatske, koji se ne žele vratiti u svoju obitelj na teritoriju Republike Hrvatske (nositelj: Ministarstvo rada i socijalne skrbi; rok: trajno)

U dosadašnjem se radu Nacionalnog odbora nije pokazala potreba za ovakvim tipom pomoći. S obzirom da je aktivnost trajne prirode, kada to bude potrebno pristupit će se njenoj realizaciji.

3.4. Osigurati posebne programe stručnog i radnog osposobljavanja za žrtve trgovanja, pomoć u zapošljavanju i ekonomskom osamostaljivanju (Ministarstvo rada i socijalne skrbi, trajno)

U dosadašnjem se radu Nacionalnog odbora potreba postojanja ovakvih programa pokazala u jednom slučaju u kojem je pomoć žrtvi pružena od strane Međunarodne organizacije za migracije i nevladinih udruga.

4. PREVENCIJA

Ciljevi:

- 1. identifikacija uzroka trgovanja ljudima (proučavanje i sprječavanje socijalnih i ekonomskih uzroka trgovanja ljudima)**
- 2. informiranje javnosti**
- 3. senzibiliziranje i osvješćivanje javnosti o pojavi trgovanja ljudima**

Predviđene aktivnosti, nositelji i rokovi provedbe:

- 1. Utvrditi sve čimbenike rizika koji uvjetuju trgovanje ljudima, posebice žena, djece i mladih (istraživanje s ciljem snimke stanja u Republici Hrvatskoj i u regiji, istraživanje uzroka "potražnje" i utjecati na njihovo smanjivanje) (nositelj: Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima; rok: prosinac 2003)**

Zbog nedostatka financijskih sredstava nije bilo moguće provođenje sustavnog, znanstvenog istraživanja na temu trgovanja ljudima, te je njegovo provođenje planirano za 2004. godinu.

Ispitivanje javnog mnijenja, prije i po završetku javne kampanje navedene pod točkom 3. ove glave Izvješća (Prilog 5), provela je Međunarodna organizacija za migracije, a ispitivanje u školama provedeno je kroz projekte nevladinih udruga Centar za ravnopravnost spolova i Organizacija za integritet i prosperitet Split, financirane od strane Ureda za ljudska prava Vlade RH. (Prilog 6)

- 2. Uspostaviti sustav prikupljanja odgovarajućih podataka na lokalnoj, područnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini, ustrojiti jedinstvenu bazu podataka, redovito ih analizirati te izvješća o stanju trgovine ljudima dostavljati svim sudionicima koji se bave tom problematikom (nositelj: Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske; rok: prosinac 2003.)**

U srpnju 2003. godine u Uredu za ljudska prava ustrojena je jedinstvena baza podataka o slučajevima/žrtvama trgovanja ljudima. Sva tijela obvezna su Uredu dostavljati relevantne podatke vezane uz konkretne slučajeve, a Ured ih analizira te priprema izvješća o stanju i aktivnostima na suzbijanju trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj. Podaci se dostavljaju svim relevantnim i zainteresiranim institucijama.

3. Sustavno utjecati na svijest građanstva i informirati javnost o trgovanju ljudima, koristeći javna glasila i medije, kao i poseban promidžbeni materijal (nositelj: Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima; rok: trajno)

U cilju informiranja javnosti o problemu trgovanja ljudima, Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima u suradnji s Međunarodnom organizacijom za migracije proveo je široku javnu kampanju (TV spotovi, poster, leci) u cilju osvješćivanja javnosti o ovoj pojavi. Kampanja pod sloganom "Trgovanje ljudima naša je stvarnost. Sprijecimo ga!" započela je emitiranjem radio spota na 23 lokalne radijske postaje i nastavila se 01. ožujka uključivanjem Hrvatskog radija. Kampanji se pridružila Hrvatska televizija, koja je 08. ožujka započela s emitiranjem TV spota. Kampanja je na godišnjoj smotri FESTO 2003, održanoj u listopadu 2003. godine, u kategoriji Društvene akcije dobila nagradu kao najbolja cjelovita kampanja u RH.

U organizaciji Međunarodne organizacije za migracije, Ministarstvo unutarnjih poslova je, u svojstvu pokrovitelja, sudjelovalo u izradi i distribuciji brošure pod nazivom "Trgovanje ljudima".

Nevladina udruga "Centar za žene Rosa" producirala je edukativni film o problemu trgovanja ljudima pod nazivom "Ropkinje 21. stoljeca". U snimanju i uređivanju filma sudjelovao je veći broj članova Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima, a promociju filma organizirao je Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske.

Koordinacija nevladinih udruga "Petra" provela je javnu kampanju na razini lokalnih zajednica te u srednjim školama diljem Hrvatske.

U listopadu 2003. godine, održan je u Zagrebu "6. međunarodni sajam zaštite osoba i imovine" (Interprotex), gdje su predstavnici Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima sudjelovali u senzibiliziranju i osvješćivanju javnosti o pojavi trgovanja ljudima.

Tijekom 2003. godine održan je veliki broj okruglih stolova, seminara i radionica na temu trgovanja ljudima (vidi točku 5. Edukacija), a sama tematika je bila vidljivo zastupljena u medijima.

4. Pružati informacije o tome gdje se i na koji način može zatražiti i dobiti pomoć i zaštita (leci, brošure, plakati, spotovi, oglasi, SOS telefon, web stranice i sl.)

(nositelj: Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima; rok: trajno)

U okviru javne kampanje pripremljeni su različiti materijali (leci, brošure, plakati, tv i radio spotovi, vrecice šećera, oznacivaci za knjige, kalendari, torbe) koji su bili široko distribuirani, a sadržavali su informacije o pojavi i opasnostima trgovanja ljudima te na koji se način i gdje može dobiti pomoć i zaštita.

U suradnji Ureda za ljudska prava Vlade RH i Međunarodne organizacije za migracije otvorena je SOS linija 0800-77-99 na kojoj je moguće zatražiti pomoć, ali isto tako i dobiti sve informacije odnosno uputiti na možebitne slučajeve trgovanja ljudima. Na SOS liniji operativno rade aktivistice dviju nevladinih organizacija (Centra za žene Rosa iz Zagreba i Organizacije za integritet i prosperitet iz Splita) koje su u direktnom 24-satnom kontaktu s osobom iz Ministarstva unutarnjih poslova, nadležnom za rješavanje problematike u svezi trgovanja ljudima. Financijske obveze linije pokriva Ured za ljudska prava Vlade RH. Od Hrvatskih telekomunikacija zatraženo je doniranje telefonske linije odnosno njena besplatna uporaba, međutim još uvijek nije dobiven nikakav odgovor u tom smislu. (Prilog 7)

5. Kontinuirano poduzimanje preventivnih radnji i mjera u cilju otkrivanja i sprječavanja pojave trgovanja ljudima (nositelji: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo vanjskih poslova; rok: trajno)

U okviru svog redovnog djelovanja Ministarstvo unutarnjih poslova kontinuirano provodi inspekcije granice, prostora u kojima bi se mogle zateći žrtve trgovanja kao i provjeru svih informacija koje u tom smislu dolaze s SOS telefona ili na neki drugi način. Također, Ministarstvo unutarnjih poslova, u suradnji s Međunarodnom organizacijom za migracije, pripremiло je brošuru s informacijama o trgovanju ljudima i oblicima moguće pomoći te istu distribuiralo na granicnim prijelazima i policijskim postajama.

Pokrenuta je inicijativa za provedbu aktivnosti u diplomatskim i konzularnim predstavništvima za poduzimanje preventivnih radnji prilikom izdavanja viza državljanima zemalja iz kojih dolazi veliki broj žrtava.

5. EDUKACIJA

Aktivnosti:

- 1. Edukacija edukatora za ciljane skupine, na nacionalnoj i međunarodnoj razini (nositelji: nadležna ministarstva za ciljane skupine, Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske za medije i nevladine udruge; rok: prosinac 2002 – prva sustavna edukacija)**

Sukladno obvezama koje proizlaze iz Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima, kao i redovitih planiranih aktivnosti Ministarstva unutarnjih poslova RH u okviru nacionalne i međunarodne suradnje, Ministarstvo unutarnjih poslova započelo je sa sustavnom provedbom edukacije u smislu provedbe treninga, obuke i seminara na temu suzbijanja trgovanja ljudima, suradujući pritom i s drugim nadležnim ministarstvima, nevladinim udrugama, misijom Međunarodne organizacije za migracije, ali i s međunarodnim asocijacijama. Ukupno je više od 250 osoba sudjelovalo u navedenim treninzima. (Prilog 8).

Stručni radnici iz sustava socijalne skrbi bili su uključeni u 2 seminara koja je organiziralo Ministarstvo rada i socijalne skrbi u suradnji s Međunarodnom organizacijom za migracije i 1 seminar koji je bio prvenstveno namijenjen za nevladine udruge koje je organizirala Međunarodna organizacija za migracije. Od planiranih 6 dvodnevni regionalnih savjetovanja u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova i Međunarodnom organizacijom za migracije održan je 1 trodnevni seminar za stručne radnike iz spomenutih sustava i 1 dvodnevni seminar za stručnjake koji se uključuju u rad u sigurnom skloništu. Na seminaru su bili nazocni i predstavnici udruga koji se uključuju u rad sa žrtvama u skloništu. Partner u svim aktivnostima je i Hrvatski Crveni križ, tako da su na seminaru bili nazocni i predstavnici te humanitarne organizacije.

U organizaciji Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave – Centra za edukaciju sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika, Državnog odvjetništva RH, Američke odvjetničke komore i nevladine udruge "Ženska soba", a u okviru programa Pakta o stabilnosti "Razvoj modela treninga u suzbijanju trgovanja ljudima za suce i državne odvjetnike" održano je pet treninga, u različitim dijelovima Republike Hrvatske, za suce i državne odvjetnike. Ukupno je 150 sudaca i državnih odvjetnika prošlo kroz navedene treninge.

Predstavnici medija bili su uključeni u veliki broj treninga i seminara policije, sudaca i državnih odvjetnika, socijalnih radnika i sl., ali i u specijalizirane treninge posvećene upoznavanju novinara s tematikom trgovanja ljudima te načinom njena predstavljanja u javnosti. U veljaci 2003. godine, u suradnji Ureda za ljudska prava, nevladine organizacije "Centar za razvoj neovisnog novinarstva" i Međunarodne organizacije za migracije, organiziran je trening za 20 novinara, predstavnika lokalnih i nacionalnih tiskanih i elektronskih medija. Nakon treninga uspostavljena je novinarska baza podataka.

Nevladine udruge organizirane u mrežu udruga "Petra", također su uključivane u treninge ostalih skupina, te u brojne međunarodne inicijative i studijska putovanja. Također, prilikom osnivanja koordinacije "Petra" predstavnice svih nevladinih udruga sudjelovale su u zajedničkom trodnevnom treningu.

Edukacije stručnog osoblja koje skrbi o žrtvama trgovanja ljudima održane su u okviru zajedničkih edukacija policije, socijalnih radnika i predstavnika nevladinih udruga te kroz jedan specijalizirani trening.

Sustavne edukacije carinskih, zdravstvenih i prosvjetnih djelatnika te djelatnika u diplomatskim i konzularnim predstavništvima kao i osoba koje se

upućuju u međunarodne misije još uvijek nisu započete iako su pojedini predstavnici iz navedenih sustava bili uključeni u neke od provedenih edukacija.

Osobe koje su u okviru priprema za odlazak na službu u diplomatsko ili konzularno predstavništvo prolazile konzultacije u Uredu za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske, upoznate su i s problematikom trgovanja ljudima.

2. Edukacija djece, mladeži i žena (nositelji: Ministarstvo prosvjete i športa, Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži; rok: osmišljavanje i provedba prvog programa - šk.god. 2002/2003.)

Ministarstvo prosvjete i športa distribuiralo je svim dječjim vrticima, osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj brošure Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima te promidžbene materijale Ministarstva unutarnjih poslova i Međunarodne organizacije za migracije o trgovanju ljudima, uz preporuku njihova korištenja na satovima razredne zajednice. Također, svim odgojno-obrazovnim ustanovama dane su upute kako treba prezentirati materijale o suzbijanju trgovanja ljudima, a prve sustavne edukacije svih zaposlenika u sustavu školstva započete će u ožujku 2004. godine odnosno u šk. godini 2003/04. Naime, na poziv Ministarstva prosvjete i športa, Međunarodna organizacija za migracije razvila je projekt pod nazivom "Preventivno obrazovanje za srednje škole o trgovanju ljudima". Cijl je razvoj preventivnog obrazovanja kroz koje će učenici, njihovi nastavnici, roditelji, prijatelji i zajednice u kojima žive doći u posjed točnih informacija o trgovanju ljudima i prijetnji koju ono predstavlja za mlade.

Sadržaji edukacije prosvjetnih djelatnika o samozaštiti i pravilnom djelovanju u slučaju otkrivanja pojavnosti trgovanja ljudima uključeni su u godišnje planove i programe svih odgojno-obrazovnih ustanova (rujan 2003).

3. Razvijati školske i druge edukativne programe koji promoviraju ravnopravnost i nenasilje među spolovima i razvijati programe o humanim odnosima među spolovima te specifične spoznaje o trgovanju ljudima. (nositelji: Ministarstvo prosvjete i športa, Ministarstvo znanosti i tehnologije; rok: šk.god. 2002/2003. odnosno akademska godina 2002/2003.)

Navedena tematika obradena je u brošuri pod nazivom "Nasilje među djecom" koju je Ministarstvo prosvjete i športa izdalo u listopadu 2003. godine. Brošura je dostavljena svim osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj. Također, Ministarstvo prosvjete i športa je dosadašnje školske preventivne programe proširilo sadržajima koji više promoviraju ravnopravnost spolova i nenasilje među spolovima kako bi svaka odgojno-obrazovna ustanova mogla razvijati svoje programe humanih odnosa među spolovima i specifične spoznaje o trgovanju ljudima.

**4. Provođenje državne politike koja se zalaže za ljudska prava i jednakost spolova (formiranje mreže potpore na lokalnim razinama, usvajanje socijalnih vještina, osnaživanje pojedinca i dr.)
(nositelj: Ured za ljudska prava; rok: trajno)**

Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske potaknuo je osnivanje županijskih koordinacija za ljudska prava s kojima uspostavlja suradnju u sustavu zaštite i promicanja ljudskih prava (16 županija osnovalo je koordinacije za ljudska prava). Kako su u Uredu bila tajništva Povjerenstva za ravnopravnost spolova i Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima, Ured je potakao osnivanje tijela u okviru županijskih vlasti (povjerenstva, radne skupine), koja na lokalnim razinama vode brigu o uspostavljanju ravnopravnosti spolova, te suzbijanju problema trgovanja ljudima, postoji li takav problem u okviru županije.

Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova za razdoblje od 2001. do 2005. godine funkcionalna je politika za promicanje ravnopravnosti spolova. U svojih deset područja koja obrađuje (Ljudska prava žena; Žene i zdravlje; Nasilje nad ženama; Žene i oružani sukobi; Žene i gospodarstvo; Žene i obrazovanje; Žene i zaštita okoliša; Žene na položajima moći i odlučivanja; Žene i mediji i Žene i institucionalni mehanizmi) nizom konkretnih mjera i programskih zadataka, s jasno utvrđenim nositeljima i rokovima, jasno upućuje na prioriteta djelovanja u unaprjeđenju položaja žena i postizanju pune ravnopravnosti. Ured za ljudska prava i Povjerenstvo za ravnopravnost spolova 2002. godine potaknuli su osnivanje povjerenstava za ravnopravnost spolova na lokalnoj razini. Do veljače 2003. godine osnovano je 11 povjerenstava, koja su temeljem Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova izradile svoje planove djelovanja. U srpnju 2003. godine Sabor Republike Hrvatske usvojio je Zakon o ravnopravnosti spolova kojim su uspostavljeni novi mehanizmi za promicanje i unaprjeđenje položaja žena. U listopadu 2003. godine imenovana je pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, a u tijeku je formiranje Vladinog Ureda za ravnopravnost spolova.

5. Obuka osoblja za rad u stručnim timovima i skloništim, centrima za prihvata žrtava (nositelji: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo rada i socijalne skrbi; rok: prosinac 2002.)

Osoblje za rad u skloništim i centrima za prihvat žrtava prošlo je kroz spomenute edukacije organizirane od strane Ministarstva rada i socijalne skrbi. U pripremi je projekt koji će se fokusirati na formiranje posebnih stručnih timova na razini lokalnih zajednica te će isti biti uključeni u zasebnu edukaciju. S obzirom da su u edukacije Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva rada i socijalne skrbi, navedene pod točkom 1. ove glave Izvješća, bili uključeni stručni radnici s područja cijele Hrvatske, većina osoba koje će biti u planiranim stručnim timovima već su prošle kroz određeni broj edukacija.

6. MEĐUNARODNA SURADNJA

Predvidene aktivnosti, nositelji i rokovi provedbe:

- Regionalna suradnja u okviru Pakta o stabilnosti
- Bilateralna suradnja s državama regije
- Suradnja s međunarodnim organizacijama
- Suradnja s državama donatorima
- Suradnja s drugim zainteresiranim državama
- Suradnja s državama članicama i pridruženim članicama EU kao i s državama kandidatima za članstvo u EU
- Suradnja s Interpolom i Europolom

Nositelj: Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima; rok: trajno

S obzirom na činjenicu da je trgovanje ljudima međunarodni problem, Republika Hrvatska aktivno je uključena u sve međunarodne i regionalne inicijative na ovom području.

Prije svega, to se odnosi na suradnju u okviru Pakta o stabilnosti, Radne skupine za suzbijanje trgovanja ljudima (Task Force on Trafficking in Human Beings TTF) unutar III Radnog stola / Podstola za pravosuđe i unutarnje poslove. Radna skupina dva puta godišnje održava redovne sastanke nacionalnih koordinatora država regije. Također su do sada organizirana 4 ministarska foruma na kojima su usvojene Deklaracija o suradnji država Jugoistočne Europe na području suzbijanja trgovanja ljudima te tri tzv. "Izjave o preuzimanju obveza" vezano uz određene aktivnosti država na tom području:

- prva izjava potpisana je u Zagrebu 2001. godine i odnosi se na sustav razmjene podataka o slučajevima trgovanja ljudima;
- druga izjava potpisana je u prosincu 2002. u Tirani, a odnosi se na dozvolu privremenog boravka žrtvama trgovanja ljudima;
- treća izjava potpisana je u prosincu 2003. godine u Sofiji i uređuje područje zaštite žrtava i svjedoka kao i posebnu potrebu zaštite djece;

Radi intenziviranja međunarodne, te posebice regionalne suradnje država jugoistočne Europe, na inicijativu i poziv nacionalnog koordinatora Republike Hrvatske u Zagrebu je 24. listopada 2003. godine održan prvi sastanak nacionalnih koordinatora država regije bez sudjelovanja međunarodnih organizacija. Na sastanku su usvojeni tzv. "Zagrebacki zaključci" koji predstavljaju temelj suradnje država regije u suzbijanju trgovanja ljudima. Hrvatska je time postala koordinator regionalne suradnje za razdoblje od pola godine, a nacionalni koordinator Republike Hrvatske izabran je za regionalnog koordinatora. Formirani su i stručni timovi za područja

uskладivanja zakonodavstva, suradnje granicne i kriminalisticke policije, te suradnje na podrucju pružanja pomoci žrtvama trgovanja ljudima. (Prilog 9)

Republika Hrvatska aktivno je sudjelovala u "Lara projektu" Vijeca Europe koji se tematski odnosio na pregled i harmonizaciju legislative država regije s obzirom na suzbijanje trgovanja ljudima.

Aktivnosti u okviru suradnje s OESS-om i ODIHR-om provodile su se dijelom posredstvom Misije RH pri OESS i drugim medunarodnim organizacijama u Becu, ali i direktnom suradnjom Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima s navedenim tijelima. 2002. i 2003. godine delegacija Republike Hrvatske imala je zapažena izlaganja na temu trgovanja ljudima na godišnjim sastancima ODIHR-a u Varšavi.

Uspješna suradnja Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima s OESS-om, UNOHCHR-om i UNICEF-om rezultirala je izuzetno pozitivnim zajednickim izvješcem tih organizacija o aktivnostima Republike Hrvatske na podrucju suzbijanja trgovanja ljudima. U izvješću, "Trafficking in Human Beings in South Eastern Europe" za 2003. godinu, gđa. Barbara Limanowska, strucnjakinja ovlaštena od navedenih organizacija za pripremu izvješća, navodi kako je "Hrvatska Vlada napravila veliki napredak tijekom protekle godine te razvila vrlo dobre strukturalne mehanizme za sprjecavanje trgovanja ljudima, zaštitu žrtava i procesuiranje pocinitelja."

2003. godine Republika Hrvatska po prvi puta je sudjelovala u statusu clanice na zasjedanju UN Komisije za sprecavanje kriminala i kazneno pravosude, koje je održano od 13. do 22 svibnja 2003. godine u Becu. Središnja tema zasjedanja bila je upravo problem trgovanja ljudima. Hrvatska delegacija imala je zapaženo izlaganje na plenarnom dijelu, te su hrvatski prijedlozi o suzbijanju ovog medunarodnog problema ušli u završni dokument zasjedanja.

Takoder, predstavnici Republike Hrvatske sudjelovali su u velikom broju specijalistickih sastanaka i seminara održanih u okviru brojnih medunarodnih inicijativa na ovom podrucju.

Suradnja je ostvorena i sa državama odnosno organizacijama donatorima, a prije svega sa Sjedinjenim americkim državama i USAID-om (United States Agency for International Development) koji su pružili izravnu financijsku potporu za realizaciju aktivnosti predvidenih Nacionalnim planom za suzbijanje trgovanja ljudima. Ured za ljudska prava Vlade RH, u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova i Ministarstvom rada i socijalne skrbi, pripremio je prijedlog projekta s podrucja suzbijanja trgovanja ljudima za financiranje iz programa CARDS 2004.

Ministarstvo unutarnjih poslova RH, kontinuirano intenzivira suradnju kako sa policijama susjednih država i država regije, tako i suradnju na široj globalnoj razini. Osim aktivnosti unutar projekta Pakta o stabilnosti za jugoistocnu Europu, Ministarstvo unutarnjih poslova RH angažiralo se na podrucju regionalne i medunarodne suradnje i u okviru Jadransko-jonske inicijative, Kvadrilaterale, SEI inicijative i dr.

Tijekom 2003. godine, u okviru međunarodne policijske suradnje, posebice su se intenzivirale aktivnosti Ministarstva unutarnjih poslova RH s Interpolom, Europolom, te SECI-regionalnim centrom za borbu protiv prekograničnog kriminala (suradnja u zajedničkim projektima i operativnim akcijama):

- U suradnji sa SECI regionalnim centrom za borbu protiv prekograničnog kriminala u zemljama Jugoistočne Europe, Ravnateljstvo policije Ministarstva unutarnjih poslova RH, u okviru svoje nadležnosti, koordiniranim djelovanjem svih ustrojstvenih jedinica policije, kriminalističke policije, granicne policije i specijalne policije u policijskim upravama, u trajanju od 07. do 16. rujna 2002. godine, provelo je mjere pojačanog postupanja s ciljem suzbijanja ilegalnih migracija, krijumčarenja osoba i trgovanja ljudima pod nazivom operativna akcija "MIRAGE". Za vrijeme trajanja navedene akcije, ustrojstvene jedinice MUP-a RH izvršile su kontrolu ukupno 1742 mjesta, koja su temeljem prethodne prosudbe procijenjena kao mjesta koja bi se mogla dovesti u vezu s krijumčarenjem i trgovinom ljudima kao i ilegalnim prelaskom preko državne granice. Ukupno zabilježeni broj ilegalnih imigranata za vrijeme trajanja operativne akcije "Mirage" iznosi 251, od čega su 32 osobe zatečene u samoj unutrašnjosti teritorija Republike Hrvatske.

- Temeljem inicijative grčkog predsjedanja Europskom unijom uz potporu Europolu, u zemljama članicama Europske Unije i zemljama članicama SECI-a, u vremenskom periodu od 05. do 12. svibnja 2003. godine, provedena je operativna akcija «LEDA», s ciljem da se kroz koordinirane policijske aktivnosti poduzmu mjere i radnje koje doprinose zajedničkim naporima u borbi protiv trgovanja ljudima kao pojavnim oblikom transnacionalnog organiziranog kriminaliteta. Slijedom navedenog, Ravnateljstvo policije Ministarstva unutarnjih poslova RH, koordiniranim djelovanjem ustrojstvenih jedinica policije, kriminalističke policije i granicne policije, u navedenom vremenskom razdoblju, provelo je mjere pojačanog postupanja u Policijskoj upravi zagrebackoj, Policijskoj upravi splitsko-dalmatinskoj i Policijskoj upravi primorsko-goranskoj s naglaskom na sprječavanju i suzbijanju trgovanja ljudima, posebice ženama i djecom.

- Također, u suradnji sa SECI regionalnim centrom, te zemljama članicama SECI-a, Ministarstvo unutarnjih poslova RH je u mjesecu rujnu 2003. godine, (u vremenskom razdoblju od 01. do 05. rujna i od 15. do 19. rujna 2003. godine) na području Republike Hrvatske, provelo operativnu akciju "MIRAGE 2003", koja je ove godine, isključivo bila fokusirana na suzbijanje trgovanja ljudima, posebice ženama i djecom, te pružanje pomoći i zaštite navedenim vulnerabilnim skupinama. Konkretno, u vremenskom periodu u kojem je operativna akcija «MIRAGE 2003» provedena, policijskim postupanjem je obuhvaćen velik broj noćnih klubova, ugostiteljskih i drugih objekata zabave, pri čemu je obavljeno ukupno 3309 različitih operativno-taktičkih mjera i radnji. Također je izvršen i velik broj provjera u salonima za erotske masaže, pristupilo se provjerama oglasa kojima su se otvoreno ili prikriveno nudile seksualne usluge te su takve mjere rezultirale identificiranjem 4 žrtve trgovanja ljudima.

- U organizaciji Interpola Lyon u Oslu, Norveška, u vremenskom razdoblju od 15. do 17. listopada 2003. godine, održan je 5. radni sastanak Interpolove Radne grupe za suzbijanje trgovanja ljudima, koji je održan u svezi provedbe zajedničkog projekta na temu trgovanja ljudima, a u kojem sudjeluje i Ministarstvo unutarnjih

poslova RH. Na navedenom sastanku, na kojem su prisustvovali i predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova RH, prezentirana je metoda analitickog i operativnog pracenja kriminaliteta u svezi trgovanja ljudima, kao i nacin razvijanja suradnje s medunarodnim organizacijama i nevladinim udrugama, koje se bave pružanjem pomoci i zaštite žrtvama trgovanja ljudima. Također je, tom prilikom, kroz organizirane radionice, prezentiran policijski prirucnik, koji se od strane Interpola Lyon preporučuje kao stručni materijal primjenjiv za edukaciju policijskih službenika koji se bave suzbijanjem kaznenih djela u svezi trgovanja ljudima. Svi usvojeni sadržaji tijekom ovog radnog sastanka, koristit će se u daljnjem radu te u okviru predstojećih edukativnih aktivnosti policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova RH, koji se bave ovom problematikom.

7. AKTIVNOSTI NEVLADINIH UDRUGA

Nevladine udruge aktivno su se uključile u rad na području suzbijanja trgovanja ljudima, a neposredna koordinacija s Nacionalnim odborom za suzbijanje trgovanja ljudima ostvarena je posredstvom dviju predstavnica nevladinih udruga članica Nacionalnog odbora.

13 udruga oformilo je Koordinaciju nevladinih udruga "Petra" putem koje se razmjenjuju informacije, organiziraju zajednicki treninzi te koordinira daljnje djelovanje nevladine scene na ovom području (Prilog 10). Izvan koordinacije "Petra" Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima ostvario je suradnju s nevladinom udrugom "Hrvatski pravni centar" te nevladinom udrugom "Centar za inicijative u socijalnoj politici" kao i medunarodnim udrugama "Save the Children" i "International Catholic Migration Commission".

8. ZAKLJUCAK

Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima procjenjuje da je provedba Nacionalnog plana u 2003. godini bila uspješna.

Vecina predvidenih aktivnosti uspješno je izvršena. Uspostavljen je složeni nacionalni sustav za suzbijanje problema trgovanja ljudima, koji se i dalje razvija, pokrenuta je regionalna suradnja s državama jugoistocne Europe i Republika Hrvatska u tome ima vodeću ulogu. Republika Hrvatska sudjeluje u svim aktivnostima medunarodnih organizacija za suzbijanje trgovanja ljudima i ostvaruje dobru suradnju s nacionalnim i medunarodnim nevladinim udrugama. Neizvršene aktivnosti odnose se dijelom na zakonodavno područje (potreba zakonske regulacije kaznenog djela "trgovanja ljudima" te pomoci i zaštite žrtvama), na područje pomoci i zaštite (organiziranje mobilnih timova, osiguranje alternativnog smještaja za žrtve državljanke RH, osiguranje posebnih programa stručnog i radnog osposobljavanja), na područje prevencije (izrada sveobuhvatnog istraživanja i poduzimanje preventivnih radnji prilikom postupka izdavanja viza) te edukacije određenih ciljanih skupina (sustavne edukacije carinskih, zdravstvenih i prosvjetnih djelatnika te djelatnika u diplomatskim i konzularnim predstavništvima).

Republika Hrvatska je procijenjena kao tranzitna zemlja, a tek u rijetkim slucajevima kao zemlja porijekla ili odredišta. S obzirom na relativnu neraspodjenu ovoga problema u Republici Hrvatskoj, Nacionalni odbor ce u svojim narednim aktivnostima posebnu pažnju posvecivati prevenciji.

Nacionalnim planom za suzbijanje trgovanja ljudima uspostavljen je cjelovit i ucinkovit nacionalni sustav za suzbijanje trgovanja ljudima. U narednim mjesecima uslijedit ce njegova revizija, završavanje aktivnosti koje su preostale, te izrada novog plana konkretnih aktivnosti za razdoblje 2004-2008. godine. Buduci da je u tijeku osnivanje Radne skupine za suzbijanje trgovanja djecom, uslijedit ce i izrada plana aktivnosti za to podrucje.

O uspješnosti Republike Hrvatske u suzbijanju trgovanja ljudima vec je izradeno jedno izvješće za 2003. godinu: Ured Visokog povjerenika za ljudska prava Ujedinjenih naroda, UNICEF i Ured za demokratske institucije i ljudska prava OESS-a, dali su mandat nezavisnoj strucnjakinji za trgovanje ljudima, gdi Barbari Limanowskoj, za izradu izvješća o stanju u svezi trgovanja ljudima u regiji država jugoistocne Europe («Trafficking in Human Beings in South Eastern Europe» - 2003 Update on Situation and Responses to Trafficking in Human Beings).

U dijelu Izvješća koji se odnosi na Republiku Hrvatsku, istice se kako je Nacionalni odbor izradio sveobuhvatan Nacionalni plan za borbu protiv trgovanja ljudima, kako Nacionalni plan predstavlja vrlo dobar temelj za postavljanje konkretnih struktura, zakona i aktivnosti za ucinkovitu borbu protiv trgovanja ljudima, te istovremeno osigurava poštivanje ljudskih prava trgovanih osoba. Pohvaljena je inicijativa za uspostavljanje SOS linije koja je vrlo ucinkovito preventivno sredstvo, a takoder pridonosi i boljoj identifikaciji i pomoci žrtvama trgovanja. Ova inicijativa je ocijenjena tim pozitivnijom, što je podržava (takoder i financira) Vladin Ured za ljudska prava, a provode je lokalne nevladine udruge. Zaključeno je kako je Hrvatska Vlada tijekom protekle godine nacinila veliki napredak, te je vrlo uspješno razvila potrebne mehanizme za suzbijanje trgovanja ljudima, zaštitu žrtava i procesuiranje pocinitelja.

Sredstva odobrena iz Državnog proračuna Republike Hrvatske za rad Nacionalnog odbora za 2003. godinu nisu bila dostatna za provedbu svih aktivnosti predvidenih Nacionalnim planom (odobreno je 125.697,03 kn od traženih 1.250.000,00 kn). Jedan od razloga tome je i cinjenica usvajanja Nacionalnog plana nakon usvajanja Državnog proračuna za 2003. godinu. Kako bi se predvidene aktivnosti uspjele provesti, nositelji pojedinih aktivnosti u svom su radu koristili i sredstva predvidena na pozicijama odnosnog tijela državne uprave, te sredstva stranih donatora. Buduci da su korištena sredstva tijela državne uprave bila planirana na razlicitim proračunskim stavkama te da su sredstva stranih donatora kanalizirana kroz projekte nevladinih udruga i medunarodnih organizacija, pripremljen je okvirni pregled sredstava koja su utrošena na aktivnosti suzbijanja trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj u izvještajnom razdoblju. (prilog 11)